ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔާ

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 25 ވަނަ ބައްދަލުވުން

26 އޮކްޓޫބަރު 2026

ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖީ އިމާރާތް (ކޮމިޓީކުރާ ކޮޓަރި 11)

ފެށުނު ގަޑި: 11:35

{ރިޔާސަތުގައި އިންނެވި ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުގައްރިރު؛ ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް}

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 25 ވަނަ ބައްދަލުވުން. އެޖެންޑާ ނަންބަރު 1- އާންމު ރައްޔިތުންނަށް ނުލިބޭ އެކަމަކު މަޖިލިސް މެންބަރުންނަށް ލިބޭ އަގުބޮޑު ހެލްތު އިންޝުއަރަންސް ކަނޑައެޅުމަށް ގޮވާލައި ހުށަހަޅާފައިވާ ޕެޓިޝަނާ ގުޅޭގޮތުން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ދެކޮޅު ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް އެދި ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީއާ މަޝްވަރާކޮށް ދިރާސާކުރުން. އެދެން.

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އަޒާން މަރުޒޫގު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. އާންމު ރައްޔިތުންނަށް ނުލިބޭ އެކަމަކު މަޖިލިސް މެންބަރުންނަށް ލިބޭ އަގުބޮޑު ހެލްތު އިންޝުއަރަންސް ކަނޑައެޅުމަށް ގޮވާލައި ހުށަހަޅާފައި މިވާ ޕެޓިޝަނާ ގުޅޭގޮތުން ދެން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ބައެއް ކަންތައްތައް ދަންނަވައިލާނަން. މި އިންޝުއަރަންސް މި ލިބޭނީ ވަކި ގާނޫނެއްގެ ދަށުން. ދެން މި ގޮތަށް އިންޝުއަރަންސް ދަށުގައި ވަރަށް މަސައްކަތެއް އެބަ ލިބޭ ގާނޫނުތަކުން ކަނޑައެޅޭނެ. އެއްޗެހިން ވަޒީރުންގެ މަޖިލިސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް، ސުޕްރީމް ކޯޓު، ހައިކޯޓު، ކްރިމިނަލް ކޯޓު، ޑްރަގް ކޯޓު، ސިވިލް ކޯޓު، ދެން މިހިރަ ކޯޓުތައް. ދެން ޓެކްސް އަޕީލް ޓްރައިބިއުނަލް. މިހެން ގޮސް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި ފުލުހުންނާއި ސިފައިންނާ. މިހެން ގޮސް ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަކަށް އެބަ ލިބޭ. އާންމު ރައްޔިތުންނަށް މި ލިބޭނީ އާސަންދަ. އާސަންދައިގެ ބޭނުން ހަމަ ދުއްވާލާފައި ހުރިހާ ކަމެއްގައި އިންޝުއަރަންސްއެއް އެބަ ދޭ. މިދެ ކަނޑައެޅިފަ ވަކި ނިސްބަތެއްގެ ތެރެއިން، ވަކި ފަރާތްތަކެއްގެ ތެރެއިން ދުއްވަން ޖެހޭ އެއްޗެއް. ދެން މިހާރު މިކަން އާންމުކޮށް އިތުރު ހަމައެކަނި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް މެންބަރުންގެ އިންޝުއަރަންސް މިގޮތަށް ކަނޑައެޅުމަކީ ވެސް، އެހެން ވެސް ސަސްޓެއިނަބަލް، އެހެން ވެސް ދިގު މުއްދަތަކަށް މިކަމަކީ މި ކަންތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނީ. ރައްޔިތުންގެ ޓެކްސްއިން މިހޯދަނީ ބަޖެޓު ޕަބްލިކް ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ކަންބޮޑުވުން އެއީ. އެހެން އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގަންނަންޖެހޭނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިފަދަ ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް އެއް ބަދަލު ގެނައުން ގެނެވޭނީ މިގޮތަށް އަޅުގަނޑު އިސްލާހު މި ދަތުރުގައި ކުރާ ބަދަލެއް ދާއިރާގެ ހުރިހާ އިންޝުއަރަންސް ގާނޫނީ ގޮތުން ގެނެވޭނީ. އެހެންވީމާ، މި ދަތުރު ކުރާ ބަދަލުތަކެއްގެ މަޝްވަރާ ހަމައެކަނި ސަރުކާރުގެ ވިސްނުމުގެ ތެރޭގައި ކަމަށްވާތީ، ސަރުކާރުގެ ފިސްކަލް ހުރި ކޮންމެ ބަޖެޓަކުން އިތުރު އަޅުގަނޑު ހަދަން އެބަ ޖެހޭ. އަދި އެކަން ސަސްޓެއިނަބަލް ކޮށް ކޮންމެ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގެ އިތުރުކުރުމަށް

އަޅުގަނޑުމެން ނިންމަވަންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އެ ގޮތަކަށް އެކަހަލަ ދިރާސާއެއް ކުރަން މި އެންމެ ރަނގަޅަށް މި ކަންތައް ކުރެވޭނީ ކޮން ގޮތަކަށްތޯ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާ އިރު މިސާލަކަށް ބައެއް މުއައްސަސާތަކުގެ ބޯޑުތަކުން ރިޢާޔަތްކުރެއްވުމަށް ފަހު ވެސް [illegible] އެ ބޯޑުތަކުގެ މެމްބަރުންނަށް ވެސް އެބަ ލިބޭ އިންޝުއަރަންސް. އެހެންވީމާ، މިއީ އާދަ ހަމަޖެހޭ އުސޫލެއް ނޫން ބައެއް މުއައްސަސާތަކުގެ ބޯޑުތަކުން އެގޮތަށް ދިނުން. ދެން ހަމަ ފުލުހުންނާއި ސިފައިންނަށް ބަލާ އިރު އަހަރެއްގެ [illegible] ދުއިސައްތަ މިލިޔަނެއްހާ ރުފިޔާ އެބަ ހަރަދުވޭ. އެހެންވީމާ، ހަރަދުގެ ގޮތުން ބަލާ އިރު ވެސް އެއީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ހަރަދެއް. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ބޯޑުތަކަށް ވެސް އާސަންދަ ޚިދުމަތް ދޭން ބޭނުން ހަމަ. ފުލުހުންނާއި ސިފައިންގެ ދަރިންނާއި، އަނބިންނާއި، ފަނޑިޔާރުންގެ އަނބިންނާއި، ދަރިންނާ މިހާ ހަމަ އާސަންދަ ޚިދުމަތުން. މި އެންމެނަށް އާސަންދަ ޚިދުމަތުން. އެހެންވީމާ، އާސަންދަ ޚިދުމަތުގެ ގޮތުގައި ވެސް އެބަ ލިބޭ އެހެން އާސަންދަ ޚިދުމަތްތަކަށް ނުލިބޭ އަދި ބޮޑު އިންޝުއަރަންސް ލިބޭ އާސަންދަ ޚިދުމަތުން. އެހެންވީމާ، މިއީ ހަމަޖެހޭ ޚިދުމަތްކަން މި ކަން އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރަންޖެހޭނީ، ގެންނަންޖެހޭނީ. އޭގެ ހަމަ ބައެއްގައި މި އާސަންދަ ސިސްޓަމް، މި ނިޒާމު ވެސް ސިސްޓަމް އިސްލާހުކުރުން. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތައް ކުރެވޭނެ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަންޖެހޭނީ. އަދި މި ފިޒިޝަން ހުރަހަރާފައި މި އޮތޯރިޓީ، ފިޒިޝަންގައި މި ހޮސްޕިޓަލްތަކުގައި އެ ދަތުރު ބަދަލުކުރަން ހަރުދަނާ ބައްޓަން ނުލިބޭނެ. ހަމަ ބައްލަވަން ވާނީ މި ހަމަހަމަ އުސޫލަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ބޭސްފަރުވާއަށް ސަފަރެއް ނުޖަހައި، އަދުރުވެސް ރަނގަޅު ދިރިއުޅުމެއް ލިބިދާނެ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، އެ ކަން ކުރެވޭނެ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން، މި ކޮމިޓީގެ ވެސް މަސްއޫލިއްޔަތަކަށް ވާނީ އެ ކަން ކުރުން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކުރިއަށް، ޖ.ހ.

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރު. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިރާސާ ކުރެއްވުމުގެ މި ކަންބޮޑުވުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް. ދެން އަޅުގަނޑު މެންބަރު އަޙްމަދު ދީދީ ވާހަކައަށް ވެސް އެއްބަސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގަންނަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ކުޑަ ކޮމިޓީއެއް ހަދައިގެން މި

މުޅި މައްސަލަ ދިރާސާކޮށްފައި ރިޕޯޓެއް އަޅުގަނޑުމެން އެކުލަވައިލަން. ދެން މީގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި، މަޖިލީހުގައި ބަހުސް ތެރޭގައި ވަރަށްގިނަ މެންބަރުން ގޮވައިލެއްވި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް މިކަހަލަ އިންޝުއަރަންސެއް ބައިވެރިވުން ނިޒާމަކަށް ދިވެހިރާއްޖެ ބަދަލުވާން. އެ އާސަންދަ ނިޒާމަކުން މިހާރު މި އިންނަނީޔީއެއް ހަގީގަތުގައި އިންޝުއަރަންސެއް ނޫން އޭގެ ޒާތުގައި. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހުގައި ބަހުސްގައި ދެއްކި ވަރަށްގިނަ ބޭފުޅުން ގޮވައިލާފައި އެބައިން މިފަދަ އިންޝުއަރަންސެއް ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ބައިވެރިވުން އިންޝުއަރަންސަކަށް ވެގެން ދިއުން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހަމަ މިހާރު ދައުލަތުން ކުރާ ހަރަދަށް ވުރެ ކުޑަ ހަރަދަކުން އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަދަލުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން އާރަކު މިހުން ކައިރީ ސަލާމަތްކަމާކުރަން ވެސް ނެތުނަސް ގޮއްސަވަނީ ބާރަށް ތޮސް ބޭސްފަރުވާކުރާކަށް. އަދި ދައުލަތުން ކުރާ ޚަރަދު ހުދު ކުޑަވެގެން ވެސް ހިނގައިދާން. އަސްދަރާޖަކާއި އެބަހުރި އެހެނިހެން ފާހަގަކުރެވިފައި. އެހެންވީމާ، މިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކަންޖެހެން ރާއްޖޭގެ އިންޝުއަރަންސް ކޮންޓްރިބިއުޓަރީކޮށް އަދި އެހެން ތަޖުރިބާކޮށް ފަރާތްތަކާ. އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން އިސްނަގައިގެން ނަމަވެސް އަދި މަޖިލީހުގެ އެހެން ކޮމިޓީއަކުން އިސްނަގައިގެން ނަމަވެސް މިކަމުގެ ފުރިހަމަ ދިރާސާއެއްކޮށްފައި މި ބަޖެޓު ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ނިންމިއްޖެއްޔާ ރަނގަޅު. އެދެން މި އަހަރު ބަޖެޓު ފާސް ހަރުބަރުއާ އާސަންދައަށް ކުރާ ވެސް ކުޑަވެގެން ހިނގައިދާން ފަހަރުގައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަހަލަ، މިފަދަ ނިންމުމެއް ނިންމައިފިއްޔާ. ހަމަ ކުރީ ކޮމިޓީއަކުން މި މައްސަލަ ދިރާސާކޮށްފައި ރިޕޯޓެއް ތައްޔާރުކުރަން އަޅުގަނޑު އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

އާމީން.

ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އަޒާން މަޙްރޫފު ފާހަގަކުރެއްވުން:

އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޑރ. އަޙްމަދު ޝަފީގުގެ ހުށަހެޅުއްވުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ނިންމާފައިވާ [illegible] ދިރާސާކޮށްގެން [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible]. ހަމަ އެ [illegible] އިންޝުއަރަންސް ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ އެހެން [illegible] ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތުގައި [illegible] އަޅުގަނޑުމެން

ދިރާސާކޮށްދެއްވި ރިޕޯޓެއް ހަދަން އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފެންނަނީ. ޝުކުރިއްޔާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މި އިންޝުއަރަންސް ނިޒާމު ރިފޯމުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ހުރިހާ ސްޓޭކްހޯލްޑަރުން ދެކޭގޮތް އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން، އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވި ގޮތަކަށް ނޫން. މުޅި ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރާ ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ދެން އެގޮތުން ފުރަތަމަ ކަމަކަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް، ހެލްތު އަދި ޕްރައިވެޓް އިންޝުއަރަންސް ކުންފުނިތަކުން އެކަމާ ދޭތެރޭ ދެކޭ ގޮތް. އެ ބޭފުޅުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މަޢުލޫމާތު ލިބިދެއްވާ ގޮތަކަށް މީގެ ކުރިން ވެސް އެބަހުރި ބައެއް ވައިޓް ޕޭޕަރެއް ވެސް ތައްޔާރުކޮށްފައި މި އިންޝުއަރަންސް ރިފޯމާ ގުޅޭގޮތުން، އާސަންދަ ރިފޯމުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ ބޭފުޅުން ދެކޭގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ލިޔުމުން މި ކޮމިޓީއަށް ހޯދައިލަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދައްކަވައިފުން:

އަޅުގަނޑު އެއަށް އިތުރުކޮށްލަން އަދި ރާއްޖޭގައި ހުރި ބޮޑެތި ހޮސްޕިޓަލްތައް. އެ ތަންތަނުގެ ހިންގުމާ ހަވާލުވެހުރި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް، ޓްރީޓޮޕް، އޭ.ޑީ.ކޭ. ދެން މި ތަންތަނުގެ ވެސް އެ ބޭފުޅުން މިކަމުގެ އެ ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލަކީ ކޮބައިތޯ، މި ދެންމެ އަޒާން ހުށަހެޅުމަށް އިތުރުކޮށްލަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވައިފުން:

އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުން އެ ނިންމާ ގޮތެއް ނިންމުމާ މި ހޮސްޕިޓަލްތަކާ ހަމައަށް ގެންދާނީ. އެ މީހުންގެ އެއްބަސް ހޯދާކަށް ނުޖެހޭނެ ފުރަތަމަވަނައިން. ހަމަޖެހިއްޖޭ ނިންމާ ގޮތް. ނިންމާ ގޮތަށް ދިޔައިމަ ދެން ތަންފީޒުކުރާނީ ޕްރައިވެޓްކޮށްގެން، ކޮންބައެއްތޯ އެންމެ އަދި ހެޔޮ، ކޮންބައެއްތޯ ރަނގަޅަށް ކޮށްދެނީ.

(އޮފް ދަ ރިކޯޑުގައި މެންބަރުން މަޝްވަރާކުރުއްވުން)

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޑރ. އަޙްމަދު ޝަހީދު ވާހަކަދައްކަވައިފުން:

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޒާން މަރުޒޫޤު ހުށަހެޅުއްވި އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމު ވާހަކަދައްކަވައިފުން:

މީގައި ޝަކުވާއަކަށް މި އޮތީ އާންމު ރައްޔިތުންނަށް ނުލިބޭ، އެކަމަކު މަޖިލިސް މެންބަރުންނަށް ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ޖަހާފައި މި އޮންނަނީ. މަޖިލިސް މެންބަރުންނަށް ލިބޭ އަގުބޮޑު ހެލްތު އިންޝުއަރަންސެއްގެ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މި ޕެޓިޝަނެއް ހެދި ބައެއްގެ ކަންބޮޑުވުމެއް ނޭނގޭ އެހެން މިސް މީހުންނަށް މި ލިބޭ އިންޝުއަރަންސާ ބެހޭ ގޮތުން. އެހެންވީމާ، މި މުޅި އެކި ދިރާސާކުރުން [illegible] މި ހުށަހަޅުވާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ މި ކަމާ ބެހޭ ވުޒާރާއަކުން ނޫނީ މުއައްސަސާއަކުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ މި މުޅި އެކި ދިރާސާކޮށްގެން މި ކަން ކުރަން [illegible]. މިހާރު މިގައި، މި ޕެޓިޝަން ހުށަހަޅާފައި މި އޮތް ފަރާތުން ކަމެއް މި ވަނީ ހަމައެކަނި މަޖިލިސް މެންބަރުންގެ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން [illegible] ގޮތެއް [illegible] މި ކަން މި [illegible] ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

[illegible].

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު [illegible] [illegible] ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރު މިގައި، މި [illegible] [illegible] މިގައި، މި ކަން [illegible] މައްސަލަ މި އޮންނަނީ. [illegible] މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް [illegible] ކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންވީމާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންވީމާ، [illegible] މި

ތަނަށް ހާޒިރުކޮށް މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ޑިސްކަޝަނަކަށް ދާން މި ޖެހެނީ. ހަމަގައިމުވެސް ގަބޫލުކުރެވޭ ހަގީގަތަކީ ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ބޮޑުކަންޖެހޭ އަދަދު ވަރަށް ބޮޑުކަން މިއަދު ސިއްރީ ދާއިރާއަށް ކުރާވާ ހެދީ. އެ ވާހަކަ ދެއްކެން ވެގެން އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ދެންމެ އެ ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުން ވަރަށް ހަމަ ސަޕޯޓު.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ އަޖާން ހުށަހެޅުއްވި، ޑރ. ޝަމްރީދު ތާއީދުކުރެއްވުން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން ވޯޓު ދެއްވުމަށް. (ވޯޓުދެއްވުން) އިއްތިފާގުން ފާސްވި.

(ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓުން)

ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އަޖާން މަޙްމޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރު އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހިޔާލަށް ކޮމިޓީއަށް ޖަވާބުދާރީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހެޅި މަޝްވަރާ ގެނެސް ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓު، ދައުލަތުގެ މި އިންޝުއަރަންސް ނިޒާމު ގެންދިޔުމަށް ޖަވާބު ގެ ދިރާސާކޮށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް މި ކޮމިޓީން ނިންމާފައިވާ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އެ ދިރާސާ ކުރިއަށް ގެންދަވާނަމަ ވާހަކަ ހުށަހެޅުން ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޑރ.

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަމްރީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އަޖާން ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ އަޖާސް ހުށަހަޅުއްވައި، ސައްޔިދު ތާއީދުކުރެއްވި ގޮތަށް ރުހިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން ވޯޓު ދެއްވުމަށް. (ވޯޓުދެއްވުން) 2- ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އަންނަނިވި ރިޕޯޓުތައް ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކުރުން. އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ކުއާޓަރުގައި ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކާއި، އޮފީސް ހިނގަމުންދާ ގޮތުގެ ރިޕޯޓް. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ކުޅިވަރު އިންތިޒާމުކޮށް ބެލެހެއްޓުމުގެ ނިޒާމުގައި ކޮރަޕްޝަނަށް ހުރި ހިޔާސް ދާއިރާތަކުގެ ރިޕޯޓް. މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ 2025 ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓް.

އިޖުތިމާޢުގައި ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކުޅިވަރު އިންތިޒާމުކޮށް ބެލެހެއްޓުމުގެ ނިޒާމުގައި ކޮރަޕްޝަނަށް ހުރި ހިޔާސް ދާއިރާތަކުގެ ދިރާސާ ރިޕޯޓް ވެސް، (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިއީ ހަމަ އިތުރު މައުލޫމާތަށް ބަލައި ހިއްސާކޮށްލައި އޮތް ރިޕޯޓެއް. ދެން މި ރިޕޯޓުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ މާލީ ޤަވާއިދުތަކަށް ހިނގުމާ ގުޅޭގޮތުން ފާހަގަކުރެވުންތަކަށް ހުރި ކަންތައްތަކެއް. އެގޮތުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ކުރިޔަށް ޖަމާކުރުމާއި ޖަމާޢަތްތަކަށް ކޮންމެ ކުއާޓަރަކު އެއްފަހަރު ހަމަހަމަ ބަރަކާތް ބަހައިލައިގެން ފައިސާ ދޫކުރި ނަމަ ފައިސާ ޚަރަދުކުރުން، ކުރި ގޮތައި، އޮޑިޓް ރިޕޯޓުގައި ފުރިހަމައަށް ހުށަހެޅުމުގައި ބޭނުމީ އިޞްލާޙުތަކެއް ހުރިކަން ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ގަވާއިދުގައި ވާ ގޮތަށް ރިޕޯޓް ހުށަހަޅާ ފަރާތްތަކަށް ފަސް ސަތޭކަ ރުފިޔާއިން ޖުރިމަނާކުރެވޭނެ ކަމަށް އޮތް ނަމަވެސް އޭގެ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ޢަމަލުކުރެވިފައި ނުވާކަން ވެސް ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. އަދި ބައެއް އިވެންޓްތަކަށް ހިނގައިދިޔަ ޚަރަދުތަކާއި، [illegible] [illegible] ވެސް އެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ކުޅިވަރު ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ ދަށުން ހިނގާ އެކަޑެމީތަކަށް ރަޖިސްޓަރީކުރެވިފައިނުވާކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން ރައްޖޭގެ ރަޖިސްޓަރީވެފައިވާ ހިނގާ ކުލަބު އެކަޑެމީތަކުގެ ހަރުދަނާކަން ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގައި ނުވުމުގެ ސަބަބުން ކުރިޔަށްދާއިރު، ކުޅުންތެރިންނަށް އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތަކާއި، ސްޓޭޖުގައި ތަމްރީނު ނުލިބުމުގައި ވެސް މައްސަލަތައް ދިމާވާކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. މީގެ ސަބަބުން އަދި ކުޅުންތެރިންނަށް އަނިޔާ ލިބުމުގެ ހިލާފަށް އޮތުމާއި، [illegible] ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން ހަމަހަމަ މި ރިޕޯޓުގައި [illegible] ފުރުޞަތުތަކާއި، މަސައްކަތަކުން ފުރުޞަތުތަކުގެ މަޢުލޫމާތަށް ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ކުޅިވަރު އެސޯސިއޭޝަންތަކުގެ އިންތިޒާމުގައި ބަލަހައްޓާ އުސޫލުތަކާއި ބައިނަލްއަޤްވާމީ މިންގަނޑުތަކާއި، [illegible] ހެދުމުގެ ސަބަބުން ނުފޫޒު ފުރުޞަތު ބޮޑުވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން

ހަމައެއާއެކު ސިޔާސީ ނުފޫޒާއި، މަގާމުގެ ނުފޫޒު ބޭނުންކޮށްގެން ކުރިމަތިލާ ގުޅޭ ގޮތް ނިންމުމުގެ މަރުޙަލާތަކަށް އަސަރުކުރާކަމަށާއި، ކައުންސިލުތަކުން ހިންގާ ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ގުޅުންހުރި ފައިލްތަކަށް ދިނުމާއި، ޕްރޮކިއުމަންޓު ތަކާއި ހޯދުމުގެ މަރުޙަލާތަކުގައި ޝަފާފުކަމާއި ޒިންމާދާރުކުރުވުން ކުޑަކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން މި މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޖަކާއި ކުރިވަރު ގުނުނުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކަށް ފުރިހަމައަށް އަދާކުރުމަށާއި، މާލީ އަދި އިދާރީ އޮނިގަނޑު ހަރުދަނާކޮށް ޖަވާބުދާރީކުރުވުން މި ރިޕޯޓުގައި ބާރު އަޅުއްވާފައިވޭ. ދެން އެއީ މައިގަނޑުގޮތެއްގައި މި ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވިފައި ހުރި ކަންތައްތަކަކީ.

ހިތަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މި ރިޕޯޓު ކޮމިޓީއިން ބަލައިގަތުމަށް، މިއާ ބެހޭ ގޮތުން މިއާމަށް ކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ސުވާލުކުރަން ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅަން.

ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހިތަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޣަފޫރު ހުށަހަޅުއްވައި، ހަސަން ތާއީދުކުރެއްވި ގޮތަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން ވޯޓުދެއްވުމަށް. (ވޯޓުދެއްވުން)

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)

އިދުރީސުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން 2025ގެ އެނުއަލް ރިޕޯޓުވެސް ކޮމިޓީއަށް ކުރިން ވެސް ހިއްސާކޮށްފައި އޮންނާނީ މި ރިޕޯޓު. ދެން މިގައި ދެން މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ވަރަށް ބޮޑު ރިޕޯޓެއް، ކުރިޔަށް ހިއްސާކޮށްފައިވޭތޯ؟ ރިޕޯޓު އިންނާނީ ކުރިން ވެސް ހަމަ ވާހަކަދައްކާފައި ވަރަށް ބޮޑަށް މި ރިޕޯޓު. ދެން މައިގަނޑުގޮތެއްގައި މިހެން ބަލައިލާ އިރުގައި ހުރި އިދާރީ ދާއިރާގެ ޝަކުވާތަކާއި ފިނޭންޝަލް ސްޓޭޓްމަންޓްގެ ސްކޯޕު. ދެން އެކްސްޓަރނަލް ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނާއި، މާލީ އަދި ބޮޑު ފަރާތްގެ ސިޔާސަތުތަކާއި، މާލީ ދާއިރާއާއި ކޮންމެ

ހުއްޓުވުމާއި، ޓްރަމްޕް ސިޔާސަތުތަކަށް ގެނެވުނު ހުރި ބަދަލުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައި. ދެން ގްލޯބަލް އިކޮނޮމިކް ތޯ؟ ޖާބިރަކާއި ދެން އައިސްފައި ހުރި ކުރިއެރުންތަކާ ގުޅޭގޮތުން ވެސް މި ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން އަސާސީ ބަލައިލާ ކަމުގައި ވަންޏާ އެމް.އެމް.އޭގެ ބެލެންސްޝީޓް ބަލައިލާ އިރު އެމް.އެމް.އޭގެ މާލީ ނިޒާމާ ޖުމުލަ އެސެޓް 33.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަވޭ. ދެން ސާފު ފައިދާ ގޮތުގައި 219.2 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބުނު ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން ޖުމުލަ އިކުއިޓީ 1.63 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން އެކްސްޕޯޝަރަށް، މި ފަހަރު އަލުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު އެކްސްޕޯޝަރުގެ އޭޖެންސީތައް އޭޖެންސީތަކުން ކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވިފައި އޮތް. ދެން މާލީ ބޭންކުތަކާއި ހަޤީޤީ އޮޅުގެ މަންޖަރު ފުރަސަތު ހުރިކަން ކަނޑައަޅާފައިވާ އޭޖެ ރިޕޯޓުގައި ތޯ؟ ދެން އޭގެ އިތުރުން 2026ގެ އަހަރުތެރޭ ވެސް ހަމަ ކޮންމެވެސްވަރަކަށް މި ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ދެން އެގޮތުން ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ކުރިން ޖީ.ޑީ.ޕީ ކުރިއަރާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރި 4.8% އާއި 5.3%އާ ދެމެދުގެ މިންވަރަކަށް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، މެދުއިރުމަތީގެ ހަނގުރާމައިގެ ސަބަބުން ފަތުރުވެރިކަމާއި ދުނިޔޭގެ ހަރަކާތައިގެ ބާޒާރުން އަސަރުކޮށް، ނުރައްކާތައް އިތުރުވެފައިވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރައްވާފައިވޭ. ދެން އިތުރުން ވައިގެ ދަތުރުފަތުރުން ދިމާވި ބުރުމަލާ ހުރި 2026 ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗު މަހު ރާއްޖެއަށް އައި ފަތުރުވެރިންގެ އަދަދު 21% ދަށްވެފައިވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރައްވާފައި އޮތް 2026ގެ ޕްރޮޖެކްޝަންސްތަކާ ބަލައިލާ އިރު. ދެން އޭގެ އިތުރުން ތެލާއި ކާބޯތަކެތީގެ އަގުތައް އުފުލުމުގެ ސަބަބުން އިންފްލޭޝަނުގެ ނިސްބަތް އަދިފުސް އޮޅި ބަޖެޓް ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައިވޭ. ދެން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް 2026 ވަނަ އަހަރު ޖީ.ޑީ.ޕީގެ 7%އަށް ބޮޑުވާނެ ކަމަށް ބެލެވޭ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައިވޭ. އެއީ ކުރީގައި ހުރި އަންދާޒާކުރި ޕްރޮޖެކްޝަންސްތަކަށް ބަލައިލާ އިރު 2026އަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެޖެންޑާ ނަންބަރު 3- ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އަންނަނިވި ރިޕޯޓުތައް ދިރާސާކުރުން. ޤާނޫނު ނަންބަރު 30/2024 (ދައުލަތުގެ ފިސްކަލް ޒިންމާގެ ޤާނޫނު)ގެ 125 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ނަތީޖާގެ ބަޔާން. ދެން މި އޮއީ އެންމެފަހުގެ ރިޕޯޓު 2025.

(އޮޑިއޯ ދަ ރެކޯޑުގައި އިތުރު މަޖުލިސް ވާހަކަދެއްކެވުން)

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޢަޒީޒު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މިހާރު މި ރިޕޯޓުތަކާ އެއްކޮށް ގާނޫނުގައި އެބަ ބުނޭ މި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަށް މި ކަން ސާފުކޮށްދޭންވާނެ ކަމަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ. އެ އުސޫލުގެ ދަށުން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރަން އަޅުގަނޑު އެބަ ހުށަހަޅަން. އަދި އެއާއެއްކޮށް އޭގައި ގާނޫނުގައި ބުނެފައިވާ މަޢުލޫމާތުތައް ފުރިހަމަކުރުމާ އެއްކޮށް މިނިސްޓަރ ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޑ ރ.

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިޢުތިބާރީ މެންބަރު އަބްދުލްޢަޒީޒު މޫސާ ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ އަބްދުލްޢަޒީޒު މޫސާ ހުށަހެޅުއްވި، [illegible] ޝަރީފް ތާއީދުކުރެއްވި ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރައްވާ ބޭފުޅުން ވޯޓުދެއްވުން އެދެން. (ވޯޓުދެއްވުން) ނަތީޖާ. (ވޯޓުދެއްވުން) ([illegible]) [illegible].

މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރު އެކޮޅުން ފޮނުވާފައި ހުރި ރިޕޯޓުގަ މަދު މަޢުލޫމާތުތައް [illegible] [illegible] ސިޓީއަކުން ދަންނަވަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.

ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ އިޢުތިބާރީ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމްގެ ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ ސަމީރު ހުށަހަޅުއްވާ، ހަނާން ތާއީދުކުރެއްވި ގޮތަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން. (ވޯޓުދެއްވުން) ދެން މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ނިމުމާ އެކީގައި ކޮމިޓީ ނިންމައިލާނަން.